

UTÓMUNKÁK A GENERÁLT TARTALMAKON

I. BEVEZETÉS

Az emberiség eredendően és minden körülmények között saját helyzetének, életének megkönnyítésére törekszik. Ahhoz, hogy ezeket a könnyítéseket kialakítsuk magunknak, nagy fokú, elsősorban tudományos kreativitásra van szükségünk.

Ilyen könnyítés a mesterséges intelligencia (a továbbiakban: MI) térnyerése is. A technológia használata elképesztően diverz annak ellenére, hogy a generatív MI csupán két éve áll az emberiség tapasztalati utat előnyben részesítő játszótérének közepén.²

Csak ezalatt a két év alatt azonban elképesztően sok kulturális kérdést vetett fel a technológia használata, hiszen olyan szereplőt engedünk be az alkotó, közvetítő és műélvező társadalom több évszázados háromszereplős viszonyába, amely megkérdőjelezheti e szereplők jól működő kapcsolatának időtállóságát. A fő kérdés, hogy megpróbáljuk valahogy kapun kívülre helyezni, vagy elismerjük-e azt, hogy ebben a kapcsolatban megvetette a lábát olyan fél is, amelyik mind a szomszédos jogi jogosultak ösztönző, közvetítő szerepét, mind a szerzői jogosultak alkotó szerepét kiváltani alkalmas félként tűnik fel.³ Akármerre is mozdul az emberiség, mindkét verzióknak vannak kockázatai. Előbbi esetben a veszély, hogy előbb-utóbb úgyis visszamászik az ablakon, és a tagadás a kulturális (meg)csalások és a gyanakvás időszakát hozhatja el, utóbbi esetben pedig az elfogadás olyan mértéket ölthet, hogy kulturális apátiába taszítja az eddig egymásért lelkesedő feleket (alkotót, közvetítőt és közönséget).

Akárhogy is lesz, a generatív MI-vel kapcsolatos alkotási folyamat eddigi alapvetése az, hogy az ember és a gép valamilyen formában összedolgozik, és a generált tartalom létrejöttéhez mindkét fél közreműködése szükséges. Ennek a közreműködésnek a megítélése számos alapvető és már széles körben ismert és ismételt kérdést vet fel. Ezen alapvetés vizsgálatához időről-időre górcső alá szükséges venni a szellemi tulajdon-védelem, kiváltképp a szerzői jog szabályait. A terület olyan fundamentumainak időtállóságai lettek leporolva, amelyek a Berni Unió Egyezmény óta nem tűntek úgy, hogy valamikor is még szakmai közbeszéd tárgyai lesznek. Ilyen például a szerzőség és az egyéni, eredeti jelleg kérdése,

¹ Főosztályvezető, Szerzői Jogi Főosztály, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala. E-mail: adam.sulyok@hipo.gov.hu.

² A Dall-E 2 és a Midjourney 2022 augusztusában, a Chat GPT 2022 novemberében vált nyilvánosan elérhetővé.

³ Ide nem értve az ún. AI assisted alkotást, amely kétségtelenül inspiráló lehet az alkotók számára.

mindezeket persze átítatva egy olyan főkérdéssel, amely bőven túlmutat valamennyi érintett területen: lehet-e kreatív az MI.

Releváns kérdés, hogy az MI által generált vagy az MI segítségével létrehozott műveket jogi szempontból hogyan kell megítélni. Az ilyen esetek száma ugyanis exponenciálisan nő, ezért természetes jelenség az is, hogy egyre többször kerülnek ezek a tartalmak az emberi kreatív újragondolás útjába. A generált tartalmak sem a semmiből jönnek létre. Annak legalább a promptolás szintjén van valamiféle előzménye,⁴ így az eképpen kapott tartalommal való további munka is többmoozanatos. Ennek megértéséhez szükséges röviden áttekinteni vonatkozó szerzői jogi szabályainkat, és megvizsgálni, hogy milyen mértékben illeszthető be a többmoozanatos alkotási folyamatba a mű helyére a generált tartalom, és ez jogi értelemben milyen kockázatokkal és mellékhatásokkal jár.

II. A KERETRENDSZER

Az egyes kreativitások összevonhatók, összekapcsolhatók egymással, ebben az esetben pedig az alkotófolyamathoz egynél több résztvevő járulhat hozzá. Az együttalkotás élménye a művészet megjelenésével egyidősnek mondható, és az a Szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Sztj.) által nevesített minden műtípus esetében elképzelhető.

A többszereplős alkotási folyamatok között is tehetünk különbséget aszerint, hogy a különböző résztvevők alkotási lépései térben és időben mennyire kapcsolódnak,⁵ vagyis hogy az alkotók között van-e egyfajta partnerség az alkotás során. Mindezek alapján megkülönböztethetünk többszerzős eredeti műveket (amelyeket közös művekre⁶ és összekapcsolt közös művekre⁷ oszthatunk), valamint származékos műveket.⁸

A többszerzős eredeti művek minden esetben az alkotók közötti partnerségen, közös elhatározáson alapulnak. A közös és az összekapcsolt művek közötti különbséget – így természetesen a jogok és a joggyakorlás közti különbséget is – azok szétválaszthatósága adja. A

⁴ A mesterséges intelligencia és az emberi közös szerzőség kérdéseiről részletesebben lásd például *Enrico Bonadio, Luke McDonagh: Artificial intelligence as producer and consumer of copyright works. Intellectual Property Quarterly*, 2020. 2. sz., p. 112–137.

⁵ E ponton említést érdemelnek a folklór művek is, amelyek esetében sem szerzőikről, sem a létrejöttük körülményeiről nincsenek információk, azonban jó eséllyel több személy közös kulturális aktivitásának eredményeként jöttek létre.

⁶ Sztj. 5. § (1) Több szerző közös művére, ha annak részei nem használhatók fel önállóan, a szerzői jog együttesen és – kétség esetén – egyenlő arányban illeti meg a szerzőtársakat; a szerzői jog megsértése ellen azonban bármelyik szerzőtárs önállóan is felléphet.

⁷ Sztj. 5. § (2) Ha a közös mű részei önállóan is felhasználhatók (összekapcsolt művek), a saját rész tekintetében a szerzői jogok önállóan gyakorolhatók. Az összekapcsolt művekből álló, együtt alkotott közös mű valamely részének más művel való összekapcsolásához az eredeti közös mű valamennyi szerzőjének hozzájárulása szükséges.

⁸ Természetesen meg kell említeni a gyűjteményes műveket mint a többszerzős művek egy speciális változatát is.

közös mű az alkotói tevékenységek azonos műfajban keletkező olyan egyéni, eredeti jellegű egységes kifejeződése, amelyben az alkotói hozzájárulás „felolvad a közös mű egységében”.⁹ Ilyennek tekinthető például egy közös novella írása vagy egy közös festmény, illetve egy dallam közös komponálása, feltéve, ha minden szereplő alkotói módon járul hozzá a kész műhöz.

Ezzel szemben az összekapcsolt közös műveknél elmondható, hogy több, akár különböző műfajú, és önállóan is értelmezhető mű összekapcsolásáról van szó, mint például egy könnyűzenei sláger zenéje és annak dalszövege. Az alkotói folyamatok időbelisége ugyanakkor fontos tényező lehet. Az időben egymás után következő alkotások (kvázi részművek) tekintettel vannak az előzőekre, mintegy ihletet is merítve abból, vagyis az utóbb keletkezett részek nem mentesek az előbb keletkezettek befolyásától. Az együtt (egy időben) alkotott összekapcsolt művek esetén nincs egy egyértelműen lehatárolható első impresszió (műrész), hanem a műrészek egymásra tekintettel állnak össze egy időben egy egységgé.

A többszereplős alkotási folyamatok másik nagy csoportjához, a származékos¹⁰ művekhez az átdolgozás¹¹ útján juthatunk el.¹² A származékos művek esetében is egynél több kreatív alkotói munka összefonódása szükséges. Ez azonban olyan módon történik, hogy egy korábban már létező megváltoztatásával jön létre új mű,¹³ vagyis hiányzik a közös művekre jellemző létrehozási akarategység, és az alkotási folyamatok időben nem állnak egymással átfedésben, hanem egymást követik. Az átdolgozás jogi megítélésekor a művek közötti kapcsolat mellett az játszik szerepet, hogy a művek rendelkeznek-e egyéni, eredeti jelleggel. A művek közötti kapcsolat keresésekor az vizsgálendő, hogy az eredeti mű egyértelműen és lényegesen megjelenik-e a származékos műben. Ha ugyanis csak egyes jelentéktelen elemeket¹⁴ használt fel az átdolgozó, vagy jelentős elemeket ugyan, de ezek a származékos műben jelentéktelenek, a két mű kapcsolata lazul és távolodik, aminek eredményeképp új, eredeti mű keletkezhet. Az egyéni, eredeti jelleg mind az eredeti, mind a származékos művel

⁹ Gyertyánfy Péter: Kommentár az 5. §-hoz. In: Gyertyánfy Péter (szerk.), Legeza Dénes (szerk.-lekt.): Nagykommentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2023 (a továbbiakban Nagykommentár), p. 106.

¹⁰ A „származékos” jelző nem hierarchikus viszonyra, alárendeltségre utal (nehezen is lehetne összegeyzettni az értékítélet mellőzésének követelményével), csak sorrendiséget fejez ki, valamint azt, hogy a későbbi alkotó egy korábbi műre támaszkodik, kreativitásának az adja a táptalaját, abból származik.

¹¹ Sztj. 29. § A szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.

¹² Az átdolgozás itt most mint felhasználási esetkör, mint alkotási folyamat kerül röviden elemzésre, nem úgy, mint az eredeti mű szerzőjének vagy szerzőinek kizárólagos engedélyezési joga.

¹³ Átdolgozások esetében gyakori eset, hogy az eredeti és a származékos mű formája eltér, vagyis más műfajt képvisel, például egy regény megfilmesítése.

¹⁴ A mű lényegi elemei minden esetben esetleg, a mű és a felhasználás kontextusában értelmezendők.

szemben követelmény. Átdolgozni egyrészt csak olyan alkotást lehet, amely maga is mű,¹⁵ máskülönben az átdolgozási folyamat eredményeképp létrejövő alkotás nem származékos, hanem eredeti műnek minősül. Az eredeti mű védeltsége itt nem kitétel, vagyis ha épp egy közkincshez¹⁶ tesznek hozzá alkotó módon, az átdolgozás feltételei megvalósulhatnak. Másrészt, az átdolgozott alkotás is mű kell, hogy legyen, tehát az eredeti mű megváltoztatásának egyéni, eredeti módon kell történnie. Nem minősül átdolgozásnak az olyan, kisebb mértékű és a művet tekintve lényegtelen módosítás, amely nem tekinthető kreatív alkotói hozzájárulásnak.¹⁷

A többszerzős művek és a származékos művek esetében is természetesen alkalmazni kell az emberi szerzőségekre vonatkozó alapvetést, vagyis hogy a közös alkotásban résztvevők csak emberek lehetnek. Mégis, kicsit az ökölszabály mögé tekintve, rendkívül érdekes kérdéseket feszeget az MI-vel való alkotás megítélése a fenti bekezdések fényében. A többszerzős művek szabályainak szemüvegén keresztül elsősorban az MI-vel való generálás, a generált tartalmak többlépcsős megváltoztatása és az akár rendkívül sokrétű és bonyolult promptolás¹⁸ vizsgálható. Ezzel szemben az átdolgozásra, vagyis a származékos művekre vonatkozó szabályok szemüvegén keresztül vizsgálva az az eset tűnik érdekesnek, amikor egy MI által generált tartalomhoz emberi hozzáadott érték társul. A generatív MI-vel való „együttalkotás”, vagy akár az MI közreműködésével készített („AI assisted”) tartalmak¹⁹ szerzői jogi vizsgálata ennek az írásnak nem célja, sokkal inkább a generált tartalomhoz utóbb hozzáadott, tisztán emberi alkotói hozzájárulás vizsgálata. A két esetkör elválasztása nem olyan egyértelmű, hiszen már az együttalkotás folyamata során, a generálás befejezettségétől függetlenül is létrejöhetnek időben egymást követő és egymásra épülő tartalmak vagy műrészek. A különbség talán abban keresendő, hogy a generálási folyamat megelőzi a generált tartalom módosításának folyamatát, és a módosító személye függetlenedhet attól, aki a generálásban is részt vett.

A párhuzamot már rögtön az első vizsgálati pontnál kikezdi az emberi szerzőség követelménye,²⁰ ugyanakkor pont ennek a szem előtt tartása okozza az érdekességeket is. A klasz-

¹⁵ Más ötleteinek kidolgozása, stílus átvétele esetén nem beszélhetünk átdolgozásról, ahogy abban az esetben sem, ha az eredeti mű csupán ihletként szolgál.

¹⁶ Lejárt védelmi idejű mű, amire az Sztj. hatálya már nem terjed ki, így szabadon felhasználható, részletesen kifejtve lentebb.

¹⁷ Például egy szöveg nyelvtani gondozása, vagy egy képen végzett, a minőséget javító digitális utógondozás.

¹⁸ A promptolásról sokszor a chatelésre következtetünk, de prompt nem csak szöveges lehet, akár kép vagy hang útján, vagy ezek kombinációjával is történhet. Bővebben lásd *Csősz Gergely: A prompt szerepe az alkotásban. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 19. (129.) évf. 5. sz. 2024. október.

¹⁹ Az „MI által generált” (AI generated) és az „MI által segített” (AI assisted) alkotások közötti különbségtételről bővebben lásd még *Isohanni Perttu: Copyright and human originality in artistic works made using AI. Master Thesis, Aalto University (2021)* (<https://aaltodoc.aalto.fi/items/188b2a8c-06e9-4872-92be-4eea5f17926a>).

²⁰ Az Sztj. 4 § (1) bekezdése ezt az „aki” szóval egyértelműsíti – „A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző)”.

szikus szerzői jogi átdolgozás esetében szükség van egy eredeti védett alkotásra, ami műnek minősül, azonban egy MI-generált tartalomhoz nem kapcsolható közvetlenül szerzői jog. Ha az így átdolgozott (módosított) eredeti mű (generált alkotás) nem mű, akkor nincs eredeti mű sem, és az utóbb hozzátett emberi kreatív hozzájárulás eredménye sem lehet származékos mű. Ez esetben származékos mű híján viszont csak eredeti műről beszélhetünk, más kategóriába nem sorolható be az alkotás. Az eredeti mű szerzői jogi védelmének hiánya az átdolgozás esetköreinél sem ismeretlen, elég csak a közkinccsre vagy a folklór²¹ művek átdolgozására gondolni. Közkincs esetén a szerző ismert, csak a védelmi idő lejártja miatt a művet már nem védi a szerzői jog, az alkotó (és jogutódjai) már nem élhetnek a szerzői vagyoni jogaikkal. Bizonyos személyhez fűződő jogok azonban megmaradnak, és az átdolgozott mű a már közkincsbe tartozó eredeti mű szerzőjének személyiségjegyeit képes hordozni. Többek között ezzel is magyarázható a közkincs átdolgozásával létrejött mű származékos jellege. A másik, a felmutatni kívánt párhuzamhoz talán közelebb álló példa a folklóron alapuló alkotás kérdése. A folklór szintén szabadon felhasználható, de más okból, mint a közkincs, nem a lejárt védelmi idő, hanem a szerzőség ismeretlensége miatt. A folklór művek bizonyosan emberi kreativitás eredményei, ráadásul feltehetőleg több szerző hosszú időn keresztül formálta és őrizte, kulturális örökségül hagyva az utókornak. Talán nem túlzás azt mondani, hogy amikor az Sztj. folklór ihletésű műveket említ, az alatt a folklór művek ilyen értelemben vett átdolgozására is gondolhatunk. Mivel azonban a folklór műveken a szerzőségük ismeretlensége okán a személyhez fűződő maradványjogok sem állhatnak fenn, a folklór ihletésű műveket nem lehet származékos, csak eredeti műként értékelni, dacára annak, hogy akár jelentős mértékben meghatározza az alkotói mozgástér nyomvonalait a folklór, és egyértelműen abból származtatható, az felismerhető benne. Az MI által generált művekkel való további kreatív alkotómunka megítélése során a folklórral való hasonlat egy jellemzőben biztosan megáll: a tartalom eredete, ihletése mindkét esetben ismeretlen. Az MI esetében azonban korrekció is szükséges: a generált tartalom alapjául szolgáló, az adatbázis részét képező tartalmak felhasználása eleve vitatott, bár az eredendően a tanítási adatkészletből érkezik, a felhasználási arányok és összetételek ismeretlenek²² még akkor is, ha egyébként ezek a tanítási adatkészletek előbb-utóbb transzparensnek lesznek.

Egy dolog biztosnak látszik: minden esetben a második, vagyis a módosító jellegű alkotói hozzájárulást kell értékelni akkor, ha szerzői jogi védelem lehetőségét vizsgáljuk. Szüksé-

²¹ Sztj. 1. § (7) A folklór kifejeződései nem részesülnek szerzői jogi védelemben. E rendelkezés nem érinti a népművészeti ihletésű, egyéni, eredeti jellegű mű szerzőjét megillető szerzői jogi védelmet.

²² „The ‘black box’ problem refers to the opaque decision-making processes of ML models (large language models (LLMs) including), where the rationale behind any given response is shrouded in complexity. Despite advances in technology, the inner workings of these models, governed by billions or soon trillions of parameters, remain largely inscrutable. Their decision-making is a puzzle, complicated by nonlinear interactions that defy straightforward interpretation.” Lásd: *Ksenia Se: Explainable AI and Prompting a Black Box in the Era of Gen AI*, 2024. 03. 03. (<https://kseniase.medium.com/explainable-ai-and-prompting-a-black-box-in-the-era-of-gen-ai-b2d283f443bc>) (utoljára megtekintve: 2024. 08. 21).

ges ehhez a vizsgálathoz az alaphelyzetet tisztáznunk: adott egy szerzői jogi védelemben nem részesülő (így eredeti műként sem értékelhető), MI által generált tartalom, amely utóbb ember általi módosításon esik át. Milyen szempontok szerinti és mennyire jelentős alkotói hozzáadott értéket kell felmutatni ahhoz, hogy oltalom alá essen az emberi „utómunka”? Az ilyen utómunkák jelentőségének kérdése, illetve a módosított tartalomtól való elválaszthatósága és a megjeleníthetősége okozza igazán a problémát.

A szerzői jogok abszolút jellegéből az következik, hogy a több szerző alkotói tevékenységét felvonultató művek esetében is lehetőség szerint mindaddig szükséges elhatárolni az egyes szerzők hozzájárulását – meghatározva vagyoni jogaik kiterjedését – ameddig az csak lehetséges. Erre az elválasztásra még az együtt alkotott közös művek esetében is törekedni kell.²³ Ez alapján az együtt és egy időben alkotott közös zenemű elkészítésénél a hangszerek szétválaszthatók, még ha külön felhasználásra inkább csak elméletben, mint a gyakorlatban alkalmasak, ellentétben például a zene és a dalszöveg klasszikus példájával. Közösen írt próza vagy gitárszóló esetén azonban már az elméleti elválasztás is nehézkes. Látható tehát, ha a szerzők azonos műfajban és adott esetben azonos eszközzel (például gitár) alkotnak, a hozzájárulások nehezen elválaszthatók a joggyakorlás szintjén.

Az átdolgozások esetében is – a jogok meghatározását könnyítendő – törekedni kell arra, hogy az utóbb hozzáadott alkotói részek elválaszthatók legyenek az eredetitől. Ez sokszor eleve nehézségbe ütközik. Az átdolgozott mű – ahogy annak „származékos” jellege is mutatja – eleve determinált az eredeti mű által. Az átdolgozási tevékenység nem függetlenítheti az átdolgozott művet az alapul szolgáló műtől. Nehéz olyan alkotási folyamatban olyan döntéshelyzetet elképzelni, amely teljesen független lenne az eredeti alkotástól. Ez mind az alkotói hozzájárulások szétválasztása, mind az átdolgozói hozzájárulás jelentős jellegének megítélésakor plusznehézséget okoz a közös többszerzős művekhez képest. Ha a módosítások az eredeti műre tekintet nélkül készülnek, a származékos jelleg is megkérdőjelezhető. Az eredeti mű nem ismerhető fel a származékos művön, hiszen túl nagy távolság lesz a két mű között, és inkább csak mint ihlet szolgál az eredeti mű. A módosítások egyéni, eredeti jellege egyúttal azt is jelenti, hogy azoknak lényeginek is kell lenniük.²⁴ Ha nincs meg ez a lényegiség, csak apróbb változtatások történnek, akkor az eredeti mű pusztán többszörözéséről lesz szó. A kérdés a változtatások lényegességének megítélése.

²³ Gyertyánfy, Legeza: i. m. (9), p. 106.: „Az egyértelmű elhatárolásra törekvés e területen különösen indokolt, hiszen a szerzői jog lényegét jelentő kizárólagos rendelkezési jogot mindaddig fenn kell tartani a saját (rész)műre, amíg ez a mások szerzői jogait nem veszélyezteti, vagy hátrányosan nem befolyásolja, vagyis mindazokban az esetekben, amelyekben megállapítható, hol végződik az egyik jogi tárgy (mű), és hol kezdődik a másik jogalany műve. Az elhatárolás következménye az lesz, hogy az (esetleg) azonosítható külön részek feletti rendelkezési jog alanya más és más lesz (az egészre az együttesség mindig ugyanígy fennáll).”

²⁴ Gyertyánfy, Legeza: i. m. (9), p. 250.: „Az átdolgozás a mű módosításának, megváltoztatásának az a szélső esete, amikor a változtató, kiegészítő vonások önmagukban is olyanira lényegiek, hogy megfelelnek az egyéni és eredeti mű követelményének (alkotó jellegűek).”

III. PÉLDÁK ÉS ESETEK

Jóllehet a vázolt esetek fókuszában egyelőre inkább az MI-vel való közös alkotás során tanúsított emberi hozzájárulás mértéke áll, azonban az egyes esetek vagy jó gyakorlatok alapján puha következtetéseket már most le lehet vonni arra nézve, hogy jogvédelmi szempontból szolgálhatnak-e hatékonyan az MI által létrehozott tartalmak kreatív alkotások bázisául.

Az alkotói hozzájárulás kérdése az USA-ban is megjelent már az MI kapcsán.²⁵ Az Egyesült Államok Szerzői Jogi Hivatala (United States Copyright Office; a továbbiakban: USCO) korábbi gyakorlatait alapul véve első körben egy útmutatóval (Guidance) igyekezett reagálni az előállt új helyzetre.²⁶ Az útmutató is természetesen a benyújtott²⁷ alkotáshoz kapcsolódóan az emberi hozzájárulás meghatározását helyezi a középpontba,²⁸ az ebből adódó gyakorlati kérdések pedig, hogy a hozzájárulás mennyire tekinthető lényeginek, és mennyire jeleníthető meg a szerzői jogi védelemhez kapcsolódó regisztráció szintjén. Ami az átdolgozási kérdéskört illeti: az útmutató kifejezetten kitér az eredetileg mesterséges intelligencia által létrehozott tartalom utólagos, ember általi alkotói jellegű módosítására.²⁹ Érdekesség, hogy e módosítások kapcsán az útmutató utal az USCO harmadik ízben kiadott összefoglalójában (a továbbiakban: Kompendium)³⁰ a származékos művek, vagyis az átdolgozás kap-

²⁵ Lásd: Civil Action No. 22-1564 (BAH) Stephen Thaler vs. Shira Perlmutter (https://ecf.dcd.uscourts.gov/cgi-bin/show_public_doc?2022cv1564-24): After a series of administrative appeals, the Office's Review Board issued a final determination affirming that the work could not be registered because it was made "without any creative contribution from a human actor."

²⁶ Útmutató – Federal Register, 88. évf. 51. sz., 2023. március 16. / Rules and Regulations (<https://www.govinfo.gov/content/pkg/FR-2023-03-16/pdf/2023-05321.pdf>), p. 16192: „As the agency overseeing the copyright registration system, the Office has extensive experience in evaluating works submitted for registration that contain human authorship combined with uncopyrightable material, including material generated by or with the assistance of technology.” „Based on these developments, the Office concludes that public guidance is needed on the registration of works containing AI-generated content. This statement of policy describes how the Office applies copyright law's human authorship requirement to applications to register such works and provides guidance to applicants.”

²⁷ Az Egyesült Államok szerzői jog rezsímje alapján a jogvédelem automatikus ugyan, de annak szövetségi bíróságok útján történő érvényesíthetősége regisztrációhoz kötött. lásd: Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code (<https://www.copyright.gov/title17/title17.pdf>) 411. § (a).

²⁸ I. m. (26), p. 16192: „It begins by asking whether the 'work' is basically one of human authorship, with the computer [or other device] merely being an assisting instrument, or whether the traditional elements of authorship in the work (literary, artistic, or musical expression or elements of selection, arrangement, etc.) were actually conceived and executed not by man but by a machine.”

²⁹ I. m. (26), p. 16192–16193: „Or an artist may modify material originally generated by AI technology to such a degree that the modifications meet the standard for copyright protection. In these cases, copyright will only protect the human-authored aspects of the work, which are 'independent of' and do 'not affect' the copyright status of the AI-generated material itself.”

³⁰ Third Compendium of U.S. Copyright Office Practices: <https://www.copyright.gov/comp3/docs/compendium.pdf>.

csán gyűjtött tapasztalataira.³¹ Analógia figyelhető meg tehát MI által generált tartalmak módosítása és a származékos művek között, legalábbis ami a regisztráció szempontjából a praktikus megközelítést illeti. A módosított MI-tartalmak bejelentése esetén tehát nem az eredeti művekre, hanem a származékos művekre vonatkozó formalitások alkalmazandók. Az alapul szolgáló, módosított tartalmakkal szemben nem feltétel, hogy azok szerzői jogi védelem alatt álljanak³² – hasonlóan a hazai megközelítéshez. Ennek megfelelően az így beadott igények esetén a védelem nem az alapul vett eredeti tartalomra terjed ki.³³ Ebből az is következik, hogy a módosított résznek megfelelő szintű emberi hozzájárulással kell rendelkeznie. A bejelentés ilyen művek esetén kétszattatú: bejelentésből kizárt műrész és bejelentett műrész.³⁴ Előbbi eset a lejárt védelmi idejű alkotások mellett kiterjed a nem szerzői művekre is, és az MI által létrehozott tartalmat is itt kell kizárni az igényből, utóbbi esetben pedig az új műrészt kell megjelölni.³⁵ Érdekes, hogy a Kompendium származékos művekre vonatkozó szabályai szerint az alapul szolgáló és a védelemből kizárt műre vonatkozó részt üresen lehet hagyni a bejelentésben, ha az a bejelentett műnek csak egy jelentéktelen részét teszi ki.³⁶ Ez azonban az útmutató kiigazítása alapján nem mentesíti a bejelentőt attól, hogy feltüntesse azt, ha a bejelentés MI által generált tartalmat is magában foglal,³⁷ legyen az bármilyen jelentéktelen is az egész szempontjából. Az MI által generált rész jelentősége értelemszerűen esetről-esetre értékelendő. Az alábbiakban azokat a példaként felhozott bejelentési eseteket említjük, amikor azonos műfajú volt az eredeti és az új alkotás.

Egy 19. századi olajfestmény litográfiai lenyomata kapcsán a kizárt eredeti mű az olajfestmény volt, az igény pedig magát a litográfiai nyomatot célozta.³⁸ Egy másik esetben a kérelemből kizárt elem a korábban kiadott albumon szereplő hangfelvételek voltak, az

³¹ I. m. (30), p. 119: „The new authorship that the author contributed to the derivative work may be registered, provided that it contains a sufficient amount of original authorship.”

³² I. m. (30), p. 119: „Derivative works include ‘every copyrightable work that employs preexisting material of any kind,’ regardless of whether the preexisting material is protected by copyright or whether the copyright in that material has expired.”

³³ I. m. (30), p. 331: „If a derivative work contains an appreciable amount of unclaimable material, the applicant generally should limit the claim to the new material that the author contributed to the work, and the unclaimable material should be excluded from the claim.”

³⁴ A bejelentés technikai részleteiről kimerítő részletes tájékoztatást nyújt az útmutató IV. pontja, valamint a Kompendium 6. fejezete

³⁵ I. m. (26), p. 16193: „For example, an applicant who incorporates AI-generated text into a larger textual work should claim the portions of the textual work that is human-authored.”

³⁶ I. m. (30), p. 333: „If the work does not contain an appreciable amount of unclaimable material, the Material Excluded field of the online application or space 6(a) of the paper application may be left blank.”

³⁷ I. m. (26), p. 16193: „... applicants have a duty to disclose the inclusion of AI-generated content in a work submitted for registration and to provide a brief explanation of the human author’s contributions to the work.”

³⁸ I. m. (30), p. 333: „Paper application for a lithographic print of a nineteenth-century oil painting. *Space 2*: Reproduction of work of art. *Space 6(a)*: Artwork. *Space 6(b)*: Reproduction of work of art.”

igényelt rész pedig e hangfelvételek újratevert verziója.³⁹ A példák ugyanakkor arra nem tértek ki, hogy a litográfiai nyomtat, valamint az újrateverés⁴⁰ készítése mennyire vonultatja fel a hagyományos szerzőségi elemeket, és tekinthető ez jelentős résznek. A jelentéktelen rész szemléltetésére hozott példa szerint egy 500 oldalas kiadványból 5 oldal esetén az igény nem lenne megalapozott (ugyanis korábban már létező 5 oldal lett újrafelhasználva), az jelentéktelennek tekinthető.⁴¹ Ha MI-generált tartalomként gondolunk erre, ez inkább csak az elbírás szempontjából releváns, ugyanis információt adni róla mindenképp szükséges az útmutató alapján.

A már a bíróság próbáját is kiálló Thaler-ügy⁴² eredményeként egy bíróság is meghúzta a határvonalat az emberi szerzőség és a gépi generálás között. A felperes Stephen Thaler az USCO-hoz beadott regisztrációján szerzőként az állítása szerint autonóm módon, embertől függetlenül generáló MI-t, a szerzői jogokkal rendelkező jogosultként ugyanakkor – mint a gép, az MI tulajdonosát – magát tüntette fel. A bíróság által vizsgált jogkérdés tehát – egyezően a regisztrációt két ízben is elutasító hatósággal – kizárólag arra a terjedt ki, hogy egy MI által önállóan generált mű állhat-e szerzői jogi védelem alatt, lehet-e szerző az MI. A válasz: nem.⁴³ Minden ezzel ellentétes irányt az elutasítás jelezte meg, hogy a szerzői jog az általa deklarált jogokon keresztül ösztönzi az alkotókat a kreativitásra.⁴⁴ Bár a szerzői jogban megvan az alapvető rugalmasság arra nézve, hogy képes volt alkalmazkodni az emberi kreativitás eszközeinek megújulásához (ennek köszönhetően fogadta be például a fényképezőgépet vagy az egyéb számítógépes segédeszközök használatát is), de soha nem nyúlt

³⁹ I. m. (30), p. 333: „Online application for a reissue of a previously published album containing remixed sound recordings, new photographs, and a previously unreleased bonus track. *Author Created/Other*: One new sound recording, remixing of previously published sound recordings, some new photographs.” *Material Excluded/Other*: Previously published sound recordings and photographs. *New Material Included/Other*: One new sound recording, remixing of previously published sound recordings, some new photographs.

⁴⁰ Ebben az esetben a remixelés szó alatt a zenei hangzások jobbá tétele értendő, ami inkább hangmérnöki szakmai teljesítmény, nem pedig egy meglévő mű vagy művek kreatív jellegű módosítása, ami már inkább az átdolgozás kategóriába esne, és amely egyébként a közbeszédben remixelésként azonosított.

⁴¹ I. m. (30), p. 333: „An online application is submitted for a 500-page catalog. A statement on the deposit copy indicates that the text and photographs on pages 390–395 appeared in an earlier edition of the catalog, but the rest of the content is new. The Limitation of Claim screen may be left blank, because the work does not contain an appreciable amount of previously published material.”

⁴² Civil Action No. 22-1564 (BAH) Stephen Thaler vs. Shira Perlmutter (https://ecf.dcd.uscourts.gov/cgi-bin/show_public_doc?2022cv1564-24).

⁴³ I. m. (42), p. 14: „[T]his case presents only the question of whether a work generated autonomously by a computer system is eligible for copyright. In the absence of any human involvement in the creation of the work, the clear and straightforward answer is the one given by the Register: No.”

⁴⁴ I. m. (42), p. 10: „The act of human creation – and how to best encourage human individuals to engage in that creation, and thereby promote science and the useful arts – was thus central to American copyright from its very inception. Non-human actors need no incentivization with the promise of exclusive rights under United States law, and copyright was therefore not designed to reach them.”

olyan messzire, hogy az alkotó emberi hozzájárulást és az emberi kontrollt az alkotás felett nélkülözze.⁴⁵

Az USCO az ún. Suryast-ügyben⁴⁶ (Starry Night) hozott döntését érdemes megemlíteni, hiszen az érintett bejelentés mind a mesterséges intelligencia, mind az átdolgozás témaköréhez kapcsolódik. Jóllehet a kérelemben a jelen írás vizsgálati irányai fordítva vannak, ugyanis az alapul fekvő mű emberi alkotás, és azt módosította az MI, mégis, az alkotói hozzájárulás mértéke kapcsán adhat némi támpontot a bejegyzést elutasító döntés. A kérelem alapján a kérelmező saját fotóját (eredeti, átdolgozott mű, „base image”) Van Gogh *The Starry Night* című művének stílusában (stílus, „style image”) kérte átdolgozni az MI-től úgy, hogy e két képet a prompt részeként táplálta be. Az USCO vizsgálta, hogy átdolgozási cselekmény alkotói jellegű-e.⁴⁷ Ez alapján az eredményként kapott mű nem került nyilván tartásba vételre,⁴⁸ tekintettel arra, hogy az eredeti képhez hozzáadott emberi hozzájárulás nem volt elegendő mértékű,⁴⁹ ugyanis a kérelmező nem kontrollálta kellő mértékben az alkotási folyamatot.⁵⁰

Az egyik első és leghíresebb MI-generált tartalommal kapcsolatos Théâtre D'opéra Spatial-ügyben⁵¹ az USCO is több helyütt utalt az átdolgozásokkal kapcsolatos korábbi gyakorlatára. A kérelem egy a Midjourney képgeneráló MI-vel generált képre irányult, amelyen a kérelmező utóbb Photoshop segítségével utómunkát végzett. A szerzői jogi védelem megítélhetősége már az eredeti, generált kép esetén is nagy publicitást kapó, vitatott kérdés volt, hiszen a kérelmező 624 alkalommal promptolt, javította az egyes generált részeredményeket,

⁴⁵ I. m. (42), p. 8: „Copyright has never stretched so far, however, as to protect works generated by new forms of technology operating absent any guiding human hand, as plaintiff urges here. Human authorship is a bedrock requirement of copyright.”

⁴⁶ Suryast-ügy: <https://www.copyright.gov/rulings-filings/review-board/docs/SURYAST.pdf>.

⁴⁷ I. m. (46), p. 2–3: „The Office analyzes derivative works by examining whether ‘the new authorship that the author contributed’ meets the statutory requirements for protection.”

⁴⁸ I. m. (46), p. 2: „Work could not be registered ‘because the work deposited is a derivative work that does not contain enough original human authorship to support a registration.’”

⁴⁹ Szaúd-Arábia új szellemi tulajdon-védelmi törvény szintén foglalkozik az emberi hozzájárulás mértékével: „One of the most noteworthy aspects of the proposed Saudi Intellectual Property Law is its attempt in governing the protection of AI-generated works. The draft law states that such works would only be protected if the contribution of a natural person is prominent in the work. It explicitly states that works autonomously created by AI and those in which there is no prominent contribution of a natural person are deemed to be public domain.” Lásd: *Riyadh Al-Balushi: Saudi New Draft Intellectual Property Law* (2023. 04. 09.): <https://riyadh.om/2023/saudi-new-draft-intellectual-property-law/> (utóljára megtekintve 2024. 08. 18.).

⁵⁰ I. m. (46), p. 7–8: „Mr. Sahni did not control where those elements would be placed, whether they would appear in the output, and what colors would be applied to them—RAGHAV did.” „... the style of another painting is a function of how the model works and the images on which it was trained on—not specific contributions or instructions received from Mr. Sahni.”

⁵¹ Théâtre D'opéra Spatial-ügy: <https://www.copyright.gov/rulings-filings/review-board/docs/Theatre-Dopera-Spatial.pdf>.

mégsem kontrollálta megfelelő mértékben a generálási folyamatot.⁵² Az utómunka a kérelmező nyilatkozata alapján nemcsak hibajavító volt, hanem új tartalmakat is adott hozzá a generált képhez, sőt, alapvetően a generált tartalom csak alapanyag volt (bár az USCO pont annak lényegességét állapította meg),⁵³ az igazi szerzői jogi védelemre érdemes teljesítmény pedig az utómunkával létrehozott kép.⁵⁴ Sajnos a digitális utómunka alkotói értékelését az USCO végül nem tudta megtenni,⁵⁵ mert a kérelmező nem korlátozta kérelmét kifejezetten erre a részre.⁵⁶ Nem lett volna könnyű a kérelem szintjén elhatárolni a generált képről az utómunka alkotói hozzájárulását, ezt a kérelmező is megjegyezte.⁵⁷ A fő nehézséget ebben a kérdésben talán ez okozza. A csatolt képeket vizsgálva felmerül, hogy utómunka gyanánt a karakterek jelentős javításon és egyben átalakításon estek át, ahogy a helyszín is sokkal részletesebben került kidolgozásra. A határvonal a tekintetben pedig nagyon vékonynak tűnik, hogy mi az, ami a korrekciója, javítása a képnek, és mi az, ami alkotói jellegű emberi hozzájárulás, és ez mennyire lényeges a kép összhatását tekintve.

Egy korábbi, a Zarya of the Dawn-ügyben⁵⁸ a USCO elgondolása hasonló volt. A kérelem egy képregény grafikai megjelenítésére vonatkozott, a műfajból adódóan pedig az egyes képekhez szövegbuborékok is tartoztak.⁵⁹ Az USCO csak az egyes képekhez tartozó szövegek felett ismerte el a képregényhez tartozó szerzői jogokat, az illusztrációk azonban – tekintettel arra, hogy azok MI által generáltak – híján vannak az emberi szerzőség alapvető feltétele-

⁵² I. m. (51), p. 7: „When an AI technology receives solely a prompt from a human and produces complex written, visual, or musical works in response, the ‘traditional elements of authorship’ are determined and executed by the technology—not the human user.”

⁵³ I. m. (51), p. 5: „The Midjourney Image, which remains in substantial form in the final Work, is not the product of human authorship.”

⁵⁴ I. m. (51), p. 3: „Mr. Allen argued that, [i]n this case, the underlying AI generated work merely constitutes raw material which Mr. Allen has transformed through his artistic contributions.” p. 2: „Mr. Allen’s claim that human authored ‘visual edits’ made with Adobe Photoshop contained a sufficient amount of original authorship to be registered.”

⁵⁵ I. m. (51), p. 5: „... the Board does not decide whether Mr. Allen’s adjustments made in Adobe Photoshop would be copyrightable on their own because the Board lacks sufficient information to make that determination.”

⁵⁶ I. m. (51), p. 8: „To the extent Mr. Allen argues by analogy that his visual edits are ‘transformative’, and thus, copyrightable, the Board agrees that human-authored modifications of AI-generated material may be protected by copyright. (explaining that in many cases, ‘a work containing AI-generated material will also contain sufficient human authorship to support a copyright claim’ because a human author may select, arrange, or modify AI-generated material in a sufficiently creative way). But the Office cannot register Mr. Allen’s human contributions if he does not limit his claim with respect to the AI-generated material.”

⁵⁷ I. m. (51), p. 3: „[r]equiring creators to list each tool and the proportion of the work created with the tool would have a burdensome effect if enforced uniformly”.

⁵⁸ Zarya of the Dawn-ügy: <https://copyright.gov/docs/zarya-of-the-dawn.pdf>.

⁵⁹ A Komentáriumban ehhez hasonló példa is rendelkezésre áll, a döntés során az analógia alkalmazása is adott volt tehát. I. m. (30), p. 341: „Online application for a children’s book containing text by the author, as well as illustrations and clip art by a third party. Author Created: Text. Material Excluded/Other: Illustrations, clip art used with permission. New Material Included: Text.”

inek.⁶⁰ A döntés egyébiránt jó iránytűt adhat azokra a későbbi esetekre, amikor különböző műfajba tartozó tartalmak szétbontása szükséges aszerint, hogy azokhoz használtak-e és milyen mértékben használtak mesterséges intelligenciát.

A kínai Super IP Ultraman-ügy is hordoz ebből a szempontból némi érdekességet, bár alapvetően a felállás itt is fordított, vagyis az eredeti mű egy emberi szerzőhöz köthető, és a származékos cselekményeket végezte el az MI. A felperes keresete ugyanakkor az eredeti szerző átdolgozási (adaptációs) joga megsértésének megállapítására vonatkozott, amit a kínai bíróság meg is állapított. A kontinentális szerzői jogi alapvetéseket figyelembe véve azért adódik a kérdés, hogyan tud egy MI-eszköz átdolgozni,⁶¹ pontosabban, hogyan tudja ezt egyéni, eredeti jellegű alkotómunkával tenni. Nehéz elképzelni ugyanis, hogy a végül felelőssé tett MI-t fejlesztő alperesnek köze lett volna azokhoz a döntési pontokhoz, amelyek az eredeti mű átdolgozásához vezettek, ahogy azt is, hogy személyiségjegyei megjelentek volna az új képeken. Amellett, hogy észszerűnek tűnik a felelősség telepítésének ez a módja, kissé előreszaladt a kérdéssel a kínai döntéshozatal, ugyanis a valódi „alkotás” (MI-eszköz által létrehozott képek) és az azért felelőssé tett alkotó (MI-fejlesztő) között akkora távolság van, amit a hagyományos alkotói attribútumokkal nem lehetséges áthidalni, ahhoz kellene egy transzformatív, közbeiktató jellegű értelmezés, ami szélesebb jogalkalmazói konszenzuson alapul.

IV. ZÁRÓGONDOLATOK

A művek átdolgozás mentén történő elválasztása (vagyis, hogy mi az eredeti mű, és mi a hozzáadott alkotói érték) elsősorban a vagyoni jogok gyakorlása, az alkotói hozzájárulások külön felhasználhatósága miatt szükséges. Az eredeti és a származékos művek lehetnek külön-külön egyéni, eredeti jellegűek, amely esetben az egyik mű védelem alóli kiesése esetén (például utóbb kiderült, hogy azt teljes mértékben MI generálta) a másik még megállhat a szerzőség talaján. Egyes esetekben azonban az utóbb hozzáadott kreatív hozzájárulás egyszerűen nem választható le az eredeti műről, anélkül kvázi légüres térben mozog, vagyis a kreativitás itt már eleve az előbbi műre (vagy akár generált tartalomra) tekintettel, arra

⁶⁰ I. m. (58), p. 1: „We conclude that Ms. Kashtanova is the author of the Work’s text as well as the selection, coordination, and arrangement of the Work’s written and visual elements. That authorship is protected by copyright. However, as discussed below, the images in the Work that were generated by the Midjourney technology are not the product of human authorship.”

⁶¹ „Here, the court found that the subject AI-generated pictures partially kept the original expressions of the ‘Ultraman Tiga Hybrid Image’, but also formed new features of their own, which constituted unauthorized derivative works to the prior copyrightable Ultraman works. Therefore, the court found that the defendant infringed the plaintiff’s right to prepare derivative works.” Lásd: *Seagull Song. Wang Mo: China’s First Case on AIGC Output Infringement Ultraman*, 2024. 02. 28.: <https://www.kwm.com/cn/en/insights/latest-thinking/china-s-first-case-on-aigc-output-infringement-ultraman.html> (utoljára megtekintve: 2024. augusztus 15.).

ránehozzódva, azt újragondolandó, kiegészítendő jön létre, ennél fogva pedig megjeleníteni sem lehet. Ennek okán a védhetőség és az önálló felhasználhatóság is nehézkes.⁶²

Érdeemes átgondolni azt is, hogy az utóbb hozzáadott rész (művek esetén átdolgozás) eredetisége értékelésének, vagyis annak a bizonyos eseti zsinórmértéknek azonos helyen kell-e húzódnia akkor is, ha az alapul szolgáló tartalom MI által generált.⁶³ A remixelés⁶⁴ mint alkotói jellegű hozzájárulás például új, származékos művet eredményez.⁶⁵ A remixelő DJ alkotói teljesítménye azonban feltehetően nem lesz kevesebb akkor sem, ha MI által generált dalokat remixel. Ez a származékos teljesítmény például teljesen kitett az alapul fekvő műveknek, ha úgy tetszik a származásának, önállóan kiemelni vagy megjeleníteni nem igazán lehetséges. Ha ezek a zenék nem védett MI-tartalmak, akkor elegendő lehet-e ugyanekkora kreativitás az „MI-mixek” védelméhez? A Szjt. a hozzájárulás kapcsán csak annyi feltételt támaszt, hogy az legyen egyéni, eredeti jellegű, mert csak ez esetben érhető el a származékos mű védelme.⁶⁶ Ha pedig ez a feltétel teljesül, a származékos mű kapcsán fennálló szerzői jogi védelem magában foglalja azt is, hogy ami egyéni, eredeti, az jelentős. A módosítás elvben akkor nem jelentős, ha az az egyéni eredeti szintet sem éri el, ekkor viszont átdolgozásról sem beszélhetünk.⁶⁷

E ponton érdemes kitérni arra is, hogy átdolgozás és az alkotói hozzájárulások is más-más megítélés alá eshetnek akkor, ha a műrészek homogének, és akkor, ha különböző műfajú alkotások adják a származékos művet. A hozzáadott rész valószínűleg sokkal inkább

⁶² Az SZJSZT 2005/31 számú véleménye a közös művek esetében egy fényjáték kapcsán jól mutat rá erre az egymásra utaltságra: „[a]mikor az átdolgozott zeneművekhez koreográfiát készítettek, és a koreográfiával szoros összhangban megalkották a fényjátékot, e két alkotási fázis tekintetében 'szerzőtársas' közös művet hoztak létre. Az eljáró tanács véleménye szerint ugyanis a koreográfia és a 'fényjáték' mint a közös mű részei teljességgel egymásra utaltak, nem használhatók fel önállóan.”

⁶³ A kreativitás minimálisan elegendő mértékéről lásd még *Christian E. Mammen, Michael Collyer, Ron Dolin, Dev Gangjee, Tom Melham, Maggie Mustaklem, Pireeni Sundaralingam, Vincent Wang-Mascianica: Creativity, Artificial Intelligence, and the Requirement of Human Authors and Inventors in Copyright and Patent Law* (2024. július 17.): https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4892973, p. 10: „A work satisfies the originality requirement as long as it possesses some 'creative spark,' no matter how crude, humble or obvious it might be.”

⁶⁴ Nem a dalok újakeverése, hanem például a tempó megváltoztatása, új zenei elemek hozzáadása, vagy a dalok egymásutánisága kapcsán kreatív, ritmusos átmenet képzése stb.

⁶⁵ I. m. (62): „... hangsúlyozzuk – mint azt az SzJSZT-20/01. sz. ügy esetén a vélemény megerősítette –, hogy a 'remix' elkészítése általában átdolgozást valósít meg, ami csak az eredeti zeneművek szerzőitől (és adott esetben a felhasznált hangfelvételek előadóművészeitől, előállítótól) származó engedélyek birtokában végezhető jogszerűen.”

⁶⁶ SZJSZT-2010/18: „... minden felhasználás külön ítélandó meg, valamint hogy az átdolgozás megállapításához szükséges, hogy a műben létrejött módosítások, változtatások elérjék azt az egyéni-eredeti jelleget, amely miatt 'azok a mű egészéhez való alkotó hozzájárulásnak lennének tekinthetők'.”

⁶⁷ I. m. (66): „... A kisebb mértékű módosítások tehát önmagukban legtöbbször nem bírnak jogi relevanciával. Jogi relevanciával az a módosítás bír, amely az átdolgozás szintjét valósítja meg. Az átdolgozás minden esetben megváltoztatást is jelent egyben, de attól lesz átdolgozás, attól lesz 'több', mint a módosítás, hogy jogi relevanciával, jogi következménnyel is jár. Ennek a jogi relevanciának az oka az, hogy az átdolgozással új mű születik.”

megjeleníthető, különválasztható az átdolgozás klasszikus eseteiben (például egy regény fordítása vagy megfilmesítése). Ilyen esetekben a módosítást adó emberi alkotás könnyebben védettségre tehet szert akkor is, ha az alapul fekvő tartalom nem védett. A Zarya Of The Dawn-eset jó példa lehet erre, de ma már nem nehéz elképzelni azt sem, hogy például egy MI által generált zenei tartalomhoz emberi szerző vagy szerzők videoklipet forgatnak. Kissé bizarr ugyanakkor elképzelni a néma videósáv hangsáv nélküli védelmét és önálló felhasználhatóságát figyelemmel arra, hogy azt egyébként teljes mértékben determinálta a generált zenei tartalom. Műfajazonosság esetén az alkotói részek elválasztása ennél sokkal nehezebbnek tűnik. A vizuális összevetések mellett szükséges lehet szövegesen is igazolni az emberi kreatív módosításokat, ami azonban nem tűnik egyszerű feladatnak.⁶⁸

A felhasznált tartalom minősége sem elhanyagolható. Az ember az alkotás során mindig is alkalmazott sémákat. Az MI által generált tartalom utógondozása esetén az alkotói hozzájárulás igazolhatóbbnak tűnik, ha az MI pusztán egy sablonos alapot szolgáltatott, és nem pedig azt vesszük alapul. Egy generált háttérhez, sablonelemekhez ugyanis könnyebben hozzá lehet tenni akár külön is megjeleníthető, védhetőbb elemeket, mint egy viszonylag összetettebb generált kép esetén azt alapul véve módosítani,⁶⁹ és azzal alkotni tovább. A Théâtre D'opéra Spatial-ügy esetében talán pont a generált tartalom komplexitása⁷⁰ miatt lett volna különösen nehéz igazolni a módosítások eredetiségét.

A másik oldalról is vizsgálva, a hozzáadott tartalom is lehet olyan sablonos megoldás, amely nélkülözi az eredetiséget. A filterek utólagos hozzáadása generált művekhez talán tipikusan idesorolható. Egy puszta filter rátétele a képre kétségtelenül szórakoztató módon képes feldobni a generált tartalmat, az alkotói hozzájárulás szintjét mégsem éri el.

A hagyományos értelemben vett átdolgozási lépéseket egyébként már a generatív MI szintjén is leképezték. Például az Adobe Photoshopba épített „generative fill” kifejezetten meglévő képek feljavítását, kreatív újragondolását célozza.⁷¹ A Google által kifejlesztett Deep Dream algoritmus⁷² eredetileg neurális hálózatok vizualizációjára szolgált, de hamar népszerűvé vált a művészek körében. Egyes MI által generált képek gyakran szürreális, álomszerű mintákat jelenítettek meg, sok művész pedig alapként használta fel ezeket, hogy utómunkával egyedi műveket hozzon létre. Az utómunka tulajdonképpen történhet bár-hogy, viszont a szolgáltató által vázolt alapesetekben ezek is a generálás tartományain belül maradnak. A származékos hozzájárulás alkotói jellege feltételezhetően egyik esetben sem áll meg.

⁶⁸ Különösen nem például az USCO által biztosított 1800 karakterben.

⁶⁹ Erre az esetre már konkrét művészi portfóliók is épülnek, lásd például Mario Klingemann (<https://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2019/contemporary-art-day-auction-l19021/lot.109.html>) vagy Refik Anadol (<https://refikanadol.com/works/machine-hallucinations-nature-dreams/>) művészetét.

⁷⁰ Függetlenül attól, hogy ehhez a komplexitáshoz nagy emberi behatás is kellett a promptok formájában.

⁷¹ <https://www.youtube.com/watch?v=Sp6K3qVFO0>.

⁷² An Introduction to DeepDream with TensorFlow 2.0 (mlq.ai).

A generatív MI köveket dobott az állóvízbe. A szerzői jogi gondolkodás eddig lényegében a minimális alkotói mozgástér meglétére épült, sok esetben a lehető legpozitívabb megközelítéssel élve. A minimális mozgástér alapul vétele egyúttal azt is jelenti, hogy a kreatív alkotói körbe, vagyis a szerzők táborába való belépés küszöbe alacsony. Alacsony, hiszen elegendő egy vagy több – egyébként a laikus többség által kreatívnak nem gondolt, és ahhoz művészeti, tudományos vagy kulturális színezetet sem kapcsolt – döntési pontot, választást felmutatni.⁷³ Az MI térnyerése ennek a belépési küszöbnek az alacsonyságára egyértelműen rávilágít.⁷⁴ Tisztelve a jogág hagyományait és vívmányait, egy idő után érdemes lesz feltenni azt a kérdést, hogy ha az emberi kiválóság primátusát a gépi generálással szemben hosszú távon is biztosítani szeretnénk, lehet, hogy nem a plafont kellene magasabbá tenni újabb és újabb jogosultságok elismerésével, hanem a küszöböt kellene megemelni az egyértelműbben elhatárolható és megjeleníthető kreativitás előtérbe helyezése, valamint egy szigorúbb, de ösztönző erejét el nem veszítő szubjektív zsinórmérték kereteinek gyakorlat általi kialakítása útján.

---

⁷³ Ez értelemszerűen az alkotás megítélésekor tudatosan mennyiségi és minőségi kritériumokra, valamit az értékítélet-mentességre vezethető vissza.

⁷⁴ Az MI szerzőségének pedzegetése, valamint az eredetiség „objektív” megközelítése kapcsán lásd *Shlomit Yanisky-Ravid, Luis Antonio Velez-Hernandez: Copyrightability of artworks produced by creative robots and the concept of originality: the formality – objective model. Minnesota Journal of Law, Science & Technology*, 19. évf. 1. sz., 2018, p. 1–53.